

EURÓPSKY PARLAMENT

2004

2009

Dokument na schôdzu

A6-0086/2009

23.2.2009

SPRÁVA

k problematike poškodzovania poľnohospodárskej pôdy v EÚ a najmä v južnej Európe: riešenie prostredníctvom nástrojov poľnohospodárskej politiky EÚ (2008/2219(INI))

Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Spravodajca: Vincenzo Aita, Výbor pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín

Spravodajkyňa výboru požiadaneho o stanovisko (*): Inés Ayala Sender

(*) Postup pridružených výborov – článok 47 rokovacieho poriadku

OBSAH

	strana
NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU	Error! Bookmark not defined.
DÔVODOVÁ SPRÁVA.....	Error! Bookmark not defined.
STANOVISKO VÝBORU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, VEREJNÉ ZDRAVIE A BEZPEČNOSŤ POTRAVÍN	Error! Bookmark not defined.
VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA VO VÝBORE	Error! Bookmark not defined.

(*) Postup pridružených výborov – článok 47 rokovacieho poriadku

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

k problematike poškodzovania poľnohospodárskej pôdy v EÚ a najmä v južnej Európe: riešenie prostredníctvom nástrojov poľnohospodárskej politiky EÚ – (2008/2219(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na dohovory Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští a o biologickej rozmanitosti,
  - so zreteľom na svoje legislatívne uznesenie zo 14. novembra 2007 o návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa ustanovuje rámec pre ochranu pôdy a ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES¹,
  - so zreteľom na svoje uznesenie z 9. októbra 2008 o riešení problému nedostatku vody a problému sucha v Európskej únii²,
  - so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku,
  - so zreteľom na správu Výboru pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka a stanovisko Výboru pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín (A6-0086/2009),
- A. keďže poľnohospodárstvo je hospodárskym odvetvím, ktoré vo veľkej miere závisí od prírodných javov a ktoré má súčasne značný potenciál na uplatnenie vonkajších opatrení,
- B. keďže poľnohospodárstvo je najlepším prostriedkom na zabránenie degradácii pôdy a preto treba vypracovať primeranú stratégiu, ktorá by prispela k zachovaniu tejto činnosti,
- C. keďže vidiecke obyvateľstvo Európy zohráva významnú úlohu v boji proti dezertifikácii, keďže európski výrobcovia podstatne prispievajú k ochrane pôdneho porastu v regiónoch zasiahnutých pretrvávajúcim suchom a keďže najmä trvalé kultúry, lúky a lesy prinášajú mimoriadny úžitok pre zachytávanie vody,
- D. keďže zhoršovanie životného prostredia v dôsledku negatívneho pôsobenia ľudskej činnosti a klimatických javov má dosah najmä na poľnohospodársku pôdu v južnej Európe, ale aj v iných regiónoch členských štátov Únie,
- E. keďže k erózii pôdy môže prispieť aj príliš intenzívna kultivácia plôch, ktoré potom už neprinášajú výnosy,
- F. keďže dezertifikácia je v súčasnosti považovaná za jednu z najväznejších hrozieb, ktoré vedú k znehodnocovaniu pôdy v stredomorských krajinách,
- G. keďže pôda je základom pre produkciu potravín určených na ľudskú spotrebu, krmiva, textilu a palív a keďže zohráva významnú úlohu pri zachytávaní CO₂; keďže pôda je však

---

¹ Prijaté texty, P6_TA(2007)0509.

² Prijaté texty, P6_TA(2008)0473.

viac ako kedykoľvek doposiaľ vystavená nezvratnému poškodzovaniu, ktoré spôsobuje veterná a laminárna erózia, znečisťovanie, salinizácia, zástavba, úbytok organických látok a pokles biologickej diverzity;

- H. keďže medzi doteraz zaznamenané negatívne vplyvy patrí narušenie hydrogeologickej rovnováhy, prenikanie morskej vody do podzemných vôd na pobreží, zasoľovanie pôd, úbytok poľnohospodárskej pôdy, znižovanie biodiverzity a rastúca náchylnosť na javy, ako sú požiare, choroby rastlín a živočíchov,
- I. keďže uvedené zmeny vo vzájomnom pôsobení medzi životným prostredím a človekom a jeho výrobnou činnosťou značne ovplyvňujú pestovanie plodín a chov zvierat, spôsob využitia pôdy z hľadiska výrobnej činnosti a ponuku potravín, čo má zjavný dosah na potravinovú bezpečnosť, a rovnako ovplyvňujú aj sociálnu, kultúrnu a hospodársku štruktúru daných oblastí v dôsledku upúšťania od poľnohospodárskej činnosti, pričom majú vplyv aj z hydrogeologického hľadiska,
- J. keďže zavlažovanie slúži takisto na udržanie vlhkosti v pôde, ako aj na zvýšenie množstva vody, a keďže tieto činitele by sa mali zohľadniť pri vytváraní spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP),
- K. keďže nedostatok vody a sucho vedú k ešte výraznejšiemu rastu cien poľnohospodárskych surovín, ale keďže je zároveň potrebné zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľstva potravinami,
- L. keďže riadenie poľnohospodárskych a lesníckych systémov umožňuje prijímať opatrenia v rámci úsilia o obmedzenie celkovej úrovne emisií CO₂, čím možno prispieť k zníženiu emisií skleníkových plynov,
- M. poukazujúc na Dohovor Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští v krajinách mimoriadne postihnutých suchom a/alebo rozširovaním púští, najmä v Afrike, prijatý v roku 1994, ktorého cieľom je bojovať proti poškodeniu ornej pôdy a suchu, a poukazujúc na to, že Parlament podporuje tento dohovor,
- N. uznávajúc, že rámcová smernica o vode (smernica 2000/60/ES) obsahuje dôležité právne predpisy a slúži ako základný nástroj na ochranu pôdy, ktorý podporuje medziregionálnu spoluprácu, trvalo udržateľné využívanie vody a ochranu dostupných vodných zdrojov a prispieva k zmierneniu dôsledkov spôsobených povodňami a suchom,
- O. vzhľadom na potrebu integrovaného a multidisciplinárneho prístupu s cieľom zamedziť hľadaniu riešení v núdzových situáciách, čo by v budúcnosti mohlo mať negatívne dôsledky a reťazovo šíriace sa škodlivé účinky,
- P. keďže je potrebné monitorovať situáciu, pokiaľ ide o vývoj daných javov a výskyt nových rizikových situácií, prostredníctvom špecializovaného využitia systémov satelitného merania a geobiochemických (kartografických) modelov,
- Q. keďže sa zvýšila frekvencia výskytu extrémnych meteorologických podmienok so striedaním období sucha a intenzívnych zrážok, ktoré urýchľujú proces degradácie litosféry, najmä v oblastiach, v ktorých je pôda z hľadiska štruktúry najzraniteľnejšia, a to

tak na severe, ako aj na juhu Európy,

R. keďže na celosvetovej úrovni sa zvýšil dopyt po potravinách a ich ceny vzrástli,

1. považuje za potrebné, aby medzi usmernenia a metódy riadenia SPP boli explicitne zahrnuté zásady a nástroje na ochranu klímy vo všeobecnosti, ktoré by zároveň boli zamerané na obmedzenie škôd spôsobených poškodzovaním pôdy;
2. považuje za dôležité posilniť parametre týkajúce sa krížového plnenia a uplatňovať ich v celej Únii, najmä pokiaľ ide o biodiverzitu a organickú hmotu v pôde, a rozšíriť ich na ochranu vody;
3. zdôrazňuje, že financovanie opatrení zo strany Spoločenstva, ktorých cieľom je prispôsobiť odvetvie poľnohospodárstva zmene klímy, musí vychádzať z územného prístupu, pri ktorom sa zohľadní stupeň ohrozenia rôznych regiónov Únie; poukazuje na to, že poľnohospodárska pôda v južnej Európe je viac vystavená vplyvu zmeny klímy, ako to uvádzajú spoľahlivé posudky vypracované na medzinárodnej a európskej úrovni;
4. vyslovuje poľutovanie nad nedostatočnou prezieravosťou hláv štátov a predsedov vlád, ktorí sa rozhodli znížiť rozpočet na rozvoj vidieka, a konštatuje, že v druhom pilieri je zahrnutých primárno prostriedkov na to, aby sa mohli riešiť nové úlohy v súvislosti so zmenou klímy; navrhuje, aby Komisia preskúmala zriadenie fondu, ktorý by bol osobitne vytvorený s cieľom financovať preventívne opatrenia, a to v prospech všetkých postihnutých hospodárskych odvetví vrátane poľnohospodárstva;
5. domnieva sa, že súčasné problémy vrátane nedostatku potravín a vody, nárastu teplôt a evapotranspirácie a zhoršovania kvality pôdy si vyžadujú nové, súhrnné a vedecké poľnohospodárske politiky prispôbolené stredomorským klimatickým podmienkam; zastáva názor, že pomocou vnútroštátnych inštitúcií a inštitúcií Únie musia tieto politiky odrážať výskum a vývoj miestnych plodín prispôbolených novým environmentálnym potrebám aj v oblasti úspory vody, pričom sa musí poľnohospodárom zabezpečiť dostatok príjmov na udržanie európskej životnej úrovne;
6. domnieva sa, že v rámci stratégie na ochranu pôdy by zásady SPP týkajúce sa dobrého poľnohospodárskeho a ekologického stavu mali významne podporovať činnosti zamerané na posúdenie a zlepšenie funkčnosti a environmentálnej udržateľnosti existujúcich zavlažovacích a odvodňovacích systémov, a to tým, že sa vypracujú environmentálne udržateľné plány vodného hospodárstva prispôbolené miestnym podmienkam a poľnohospodárom, ktorí hospodária na miestach ohrozených suchom, sa bude poskytovať poradenstvo zamerané na úspešné pestovanie kultúr prispôbolených miestnym podmienkam a spojených s menšou spotrebou vody;
7. zasadzuje sa o to, aby Únia výraznejšie podporovala zlepšovanie vodného hospodárstva na poľnohospodársky využívaných plochách, z čoho by vyplývala potreba zavádzať zavlažovacie systémy, ktoré by boli účinnejšie a lepšie prispôbolené konkrétnym plodinám, podporovať príslušný výskum a poskytovať stimuly na využívanie pokroku v oblasti biotechnológií;
8. považuje za potrebné vytvoriť tzv. mikrozásobníky na zavlažovanie (jazierka na návršiach)

a na boj proti požiarom, ktoré by spravovali družstvá a ktoré by boli umiestnené nad oblasťou, ktoré sa má zavlažovať prirodzenými zrážkami, čo umožní dosiahnuť optimálne prevádzkové náklady, pričom sa zároveň využijú mestské odpadové vody čistené technikami rastlinných čističiek a povrchových zásobníkov;

9. vyzdvihuje význam terasovitého obrábania pôdy v boji proti erózii a v rámci zlepšovania schopnosti pôdy zadržiavať vodu a považuje za zmysluplné prijímať opatrenia na zachovanie, obnovu a zriaďovanie terás;
10. domnieva sa, že systémy v odvetviach poľnohospodárstva a lesníctva by mali zahŕňať programy zalesňovania okrajových a/alebo znečistených poľnohospodárskych pozemkov vzhľadom na to, že korene krovin môžu zaručiť uchytenie vrchnej nestabilnej vrstvy na stabilnú spodnú horninu, ktorá funguje ako filtračný substrát;
11. zasadzuje sa o vytvorenie politiky Spoločenstva v oblasti lesného hospodárstva, ktorej hlavným cieľom by bol boj proti zmene klímy;
12. okrem toho považuje za potrebné poskytnúť stimuly na zavedenie poľnohospodárskych opatrení zameraných na ochranu pôdneho porastu, aby nedochádzalo k zasolovaniu riečísk v dôsledku erózie;
13. poukazuje na to, že mnoho stredomorských krovinatých rastlinných druhov má dobrú odolnosť voči požiarom a vynikajúcu schopnosť regenerácie, a preto by sa mali využívať, a to aj preto, že ich koreňová sústava je vhodná na zamedzenie procesu erózie pôdy;
14. domnieva sa, že na tento účel by sa mohlo presadzovať pestovanie druhov, ktoré si vyžadujú menej vody, resp. že v určitých prípadoch by sa mohli jarné plodiny nahrádzať zimnými plodinami, ktoré nielenže potrebujú menej zavlažovania, ale predstavujú aj účinnú ochranu pôdy, pretože pôda je v obdobiach erózie pokrytá vegetáciou;
15. domnieva sa, že miestne záhradníctva môžu vyšľachtit' ekotypy, ktoré sú lepšie prispôsobené danému životnému prostrediu, a že ich preto treba stimulovať osobitnými opatreniami;
16. žiada, aby sa podporovalo zachovanie a pestovanie drevinových medzí, najmä v oblastiach, z ktorých sa počas uplynulých rokov vytratili;
17. uznáva významnú úlohu rastlinných genetických zdrojov z hľadiska prispôsobenia poľnohospodárstva meniacim sa klimatickým podmienkam; vyzýva preto Komisiu a členské štáty, aby zaviedli programy, ktoré podporia poľnohospodárov a záhradníkov, ako aj malé a stredné stanice pre šľachtenie rastlín v ich činnostiach zameraných na zachovanie a ďalší rozvoj rastlinných genetických zdrojov;
18. pripomína význam pôdy vyňatej z produkcie pre obnovu poľnohospodárskej pôdy a pre zachytávanie vody; žiada Komisiu a príslušné členské štáty, aby podporili poľnohospodárske systémy prispôsobené pôdam ekosystémov v oblasti Stredozemného mora;
19. domnieva sa, že v rámci kritérií na udržanie organickej zložky pôdy by sa zásadami SPP

týkajúcimi sa dobrého poľnohospodárskeho a ekologického stavu mali stimulovať systémy vstrebávania a premiestňovania uhlíka prostredníctvom optimalizácie používania techník obrábania pôdy bez závlahy (minimálne povrchové obrábanie, striedanie plodín, genotypy prispôbené prostrediu, sledovanie evapotranspirácie, ciele hnojenie, integrovaná ochrana proti škodcom atď.);

20. vyzýva príslušné orgány na miestnej úrovni, aby sa zasadili o vytvorenie plánov riadenia a technológií využívania vody na zavlažovanie podľa nových environmentálnych potrieb a podmienok, aby zabezpečili ciele využívanie vodných zdrojov podľa ich kvality a aby zasiahli na úrovni subjektov riadenia zavlažovacích vôd, s cieľom dosiahnuť optimalizáciu riadenia vodných zdrojov, ktoré sú k dispozícii, s ohľadom na potrebu obmedziť plytvanie zdrojmi v distribučných systémoch;
21. zasadzuje sa o vytvorenie európskeho orgánu pre pozorovanie sucha a o zvýšenie kapacít v rámci boja proti požiarom koordinovaného Úniou, pretože suchá a požiare prispievajú k dezertifikácii a zhoršovaniu kvality poľnohospodárskej pôdy, a to osobitne v stredomorskom regióne;
22. zdôrazňuje potrebu zlepšenia účinnosti informácií, ktoré poskytujú členské štáty, ako aj vzájomnej koordinácie členských štátov;
23. odporúča vypracovať systém rýchleho varovania a stáleho monitorovania stavu pôdy s cieľom včas zasiahnuť proti erózii a ochudobneniu o organickú hmotu, ktoré spôsobujú skleníkové plyny, ako aj proti strate ornej pôdy a biodiverzity;
24. následne žiada Komisiu, aby vo svojom návrhu novej definície horských a ostrovných oblastí a iných oblastí s nepriaznivými prírodnými podmienkami, ktorý plánuje predložiť v roku 2009, zohľadnila v rámci prioritných parametrov hodnotenia stupeň rizika, ktoré daným monitorovaným oblastiam hrozí v súvislosti so zhoršovaním kvality pôdy a dezertifikáciou;
25. považuje za potrebné posilniť výskum, rozvoj a inováciu, pričom je potrebné venovať osobitnú pozornosť oblastiam, ktoré sú najviac postihnuté nedostatkom vody a suchom, a zohľadniť biotechnologický pokrok;
26. vyzýva Komisiu, aby v rámci revízie realizácie 7. rámcového programu v polovici obdobia, ktorá je naplánovaná na rok 2009, zohľadnila významné stimuly členských štátov na podporu programov v oblasti výskumu a vývoja, ktorých cieľom je zlepšenie poznatkov na udržateľnejšie riadenie využívania pôdy a oblastí postihnutých javmi, ktoré zhoršujú kvalitu pôdy;
27. vyzýva Komisiu, aby preskúmala, či je potrebné vytvoriť finančný nástroj, ktorý by bol zameraný na boj proti príčinám a dôsledkom zmeny klímy, najmä v súvislosti so zhoršovaním kvality pôdy;
28. domnieva sa, že vhodné programy odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania by mali byť adresované tak zamestnancom v danom odvetví, ako aj verejnosti, pričom ich cieľom by malo byť jednak hľadanie konkrétnych riešení a jednak zvyšovanie informovanosti užívateľov o kolektívnej zodpovednosti pri využívaní zdrojov danej oblasti;

29. žiada, aby Európska únia realizovala informačné a vzdelávacie opatrenia zamerané najmä na mladých poľnohospodárov s cieľom podporovať zavádzanie poľnohospodárskych postupov, ktoré majú priaznivý vplyv z hľadiska ochrany pôdy, a to najmä o vplyvoch zmeny klímy a úlohe, ktorú zohráva poľnohospodárska produkcia z hľadiska klímy;
30. pripomína, že ako sa uvádza v uznesení z 5. júna 2008 o budúcnosti mladých poľnohospodárov v rámci súčasnej reformy SPP¹, finančné prostriedky určené na projekty bude treba prednostne pridelovať tým činnostiam, ktoré by mohli podporiť mladých začínajúcich poľnohospodárov;
31. považuje za nevyhnutné, aby Únia posilnila svoju nezávislosť od dovozu krmív a potravín a sebestačnosť, a to aj prostredníctvom zlepšenia ochrany poľnohospodárskej pôdy a posilnenia jej produktivity a najmä podporou trvalo udržateľného využívania pastvín na chov dobytka (prostredníctvom programov na výrobu mäsa z ekologicky chovaného dobytka, prémie na pasenie rešpektujúce ochranu životného prostredia atď.) s cieľom dosiahnuť väčšiu nezávislosť od dovozu krmív; domnieva sa, že ak má poľnohospodárska politika prispieť k potravinovej bezpečnosti a trvalej udržateľnosti na celom svete, musí sa zameriavať na dosiahnutie vyváženého pomeru rastlinnej výroby, živočíšnej výroby a výroby energie v rámci poľnohospodárstva Únie;
32. žiada, aby sa v rámci celosvetového trhu s emisiami CO₂ podporovalo zachovanie lesov a ich obnova, pričom sa uprednostnia tie členské štáty, ktoré prišli o svoje prirodzené lesy, a zároveň zdôrazňuje potrebu zaviesť v rámci Únie integrované a trvalo udržateľné lesné hospodárstvo;
33. zdôrazňuje úlohu lesov v kolobehu vody, ako aj význam vyrovnaného zloženia lesných plôch, lúk a pastvín a pestovateľských plôch pre trvalo udržateľné hospodárenie s vodou; zdôrazňuje najmä funkciu pôdy s vysokým obsahom organickej hmoty a vhodné striedanie plodín; varuje pred skutočnosťou, že nadmerné využívanie pôdy predstavuje hrozbu pre poľnohospodárstvo, bezpečnosť potravín a trvalo udržateľné hospodárenie s vodou;
34. žiada, aby v rámci poľnohospodárskych činností týkajúcich sa údržby lúk, stálych pastvín a lesných porastov bola uznaná možnosť spojiť vydávanie zelených certifikátov s uskutočňovaním verejnoprospešnej činnosti (ukladanie CO₂, biodiverzita, udržiavanie kvality pôdy);
35. žiada členské štáty, aby využili druhý pilier SPP s cieľom poskytovať prémie na poľnohospodárske činnosti týkajúce sa údržby lúk, stálych pastvín a lesných porastov, a tým prispievať k uskutočňovaniu verejnoprospešnej činnosti (ukladanie CO₂, biodiverzita, udržiavanie kvality pôdy); žiada Komisiu, aby ochranu pastvín považovala za prioritu;
36. naliehavo vyzýva Radu, aby schválila spoločnú pozíciu k návrhu rámcovej smernice o ochrane pôdy (KOM(2006)0232) s cieľom zaviesť nástroj Spoločenstva umožňujúci čeliť týmto hrozbám;

---

¹ Prijaté texty, P6_TA(2008)0258.

37. žiada Radu a Komisiu, aby preskúmali stratégie na obnovu poškodenej pôdy prostredníctvom podporných mechanizmov, ktoré obmedzujú poškodzovanie pôdy;
38. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii, ako aj vládam a parlamentom členských štátov.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Úvod

Poľnohospodárska pôda sa definuje ako časť litosféry, ktorá umožňuje pestovanie a chov produktov určených najmä na výživu. Poľnohospodárska pôda má okrem udržiavania výroby potravín rôzne dôležité funkcie:

- vytvára väzbu medzi atmosférou, vodnými zdrojmi a litologickými systémami;
- filtruje rôznorodé látky rozpustené vo vode a zhromažďuje častice z atmosféry;
- funguje ako zásobáreň uhlíka vďaka schopnosti rastlín viazať pomocou chlorofylovej fotosyntézy CO₂ z atmosféry a ukladať ho v pôde na úrovni rizosféry;
- reguluje tok atmosférických zrážok;
- vo vzájomnom vzťahu s podnebím určuje druh rastlín, ktoré na nej môžu rásť;
- ovplyvňuje a charakterizuje podobu prírodnej krajiny;
- podporuje rôzne prírodné prostredia a biodiverzitu tým, že poskytuje vodu a živiny;
- vytvára podmienky pre ochranu semien a život mikro a makroorganizmov;
- vykonáva dôležité spoločenské a kultúrne funkcie.

Z uvedeného vyplýva, že vzájomný vzťah medzi poľnohospodárskou pôdou, vodou a ovzduším určuje fungovanie jedinečného systému, ktorého prvoradým cieľom musí byť rozvoj trvalo udržateľného poľnohospodárstva, schopného zredukovať znečistenie a zhoršovanie životného prostredia, zabezpečovať environmentálne služby a tovary a zároveň aj udržiavať si svoju výrobnú kapacitu. Poľnohospodárstvo je teda na jednej strane skutočne podriadené vplyvu ostatných výrobných systémov, no na druhej strane je zodpovedné za dobré riadenie tohto dôležitého a neobnoviteľného prírodného zdroja.

Aktuálny scenár

Z údajov a prieskumov uskutočnených na rôznych úrovniach vyplýva, že poľnohospodárska pôda je vystavená čoraz väčšiemu tlaku na životné prostredie s už známymi negatívnymi dôsledkami: narušenie hydrogeologickej rovnováhy, vzostup hladiny mora a následné zasolenie pôdy, strata poľnohospodárskej pôdy, pokles biodiverzity, zvýšený výskyt negatívnych vplyvov v dôsledku škôd spôsobených požiarom a ochoreniami rastlín a zvierat. Tieto zmeny sa významne prejavujú na pestovateľskej orientácii a produktivite pôdy s osobitným odkazom na otázky týkajúce sa bezpečnosti potravín. Hoci právne predpisy Spoločenstva obsahujú opatrenia v oblasti ochrany pôdy, v súčasnosti nie je k dispozícii osobitný zákon spoločenstva, ktorý by reagoval na meniace sa potreby v tejto oblasti. Vzhľadom na množstvo cieľov, meniace sa oblasti uplatňovania a vzhľadom na skutočnosť, že stratégie nápravy v poľnohospodárskom sektore sa často týkajú aj iných súčastí životného prostredia, budú musieť platné právne predpisy rozšíriť škálu a druhy opatrení a budú musieť

mať cezhraničný charakter. Ak by sa napríklad zhoršenie pôdy v určitej oblasti prejavilo aj vo veľmi vzdialených oblastiach, mohla by prípadné náklady na opatrenia na obnovu normálneho stavu znášať iná krajina než tá, ktorá zhoršenie spôsobila. Z toho vyplýva, že je potrebné postupovať integrovaným a multidisciplinárnym spôsobom na základe čo najrozsiahlšieho programu monitorovania a vyhodnocovania postupu javov spôsobujúcich zhoršovanie, pričom sa na tento cieľ zamerajú aj systémy zhotovovania satelitných snímok a kartografické systémy.

Účel správy

Pri tejto príležitosti sa uskutočnilo zváženie a zhodnotenie súčasnej situácie s osobitným ohľadom na výrobné oblasti v južnej Európe, kde sa uvedené javy zhoršovania pôdy už očividne prejavujú. V tomto kontexte sa zvažovali možné opatrenia, ktoré ponúka poľnohospodárska činnosť v boji proti zhoršovaniu poľnohospodárskej pôdy a súčasne na zabezpečenie obnovy, využívania a trvalo udržateľného riadenia litosféry. V tomto kontexte zorganizoval Európsky parlament verejné vypočutie s cieľom prehĺbiť dialóg o rôznych tematických oblastiach, ktoré spravodajcovi umožnilo sústrediť sa na analyzované a prepracované návrhy. Účelom správy je poskytnúť podnety, úvahy a konkrétne návrhy, ktoré by sa vo vhodnom okamihu mohli vziať do úvahy pri dokončovaní spoločnej stratégie pre obnovu, udržanie a skvalitnenie opatrení týkajúcich sa poľnohospodárskej pôdy. Okrem toho je prioritne nutné stanoviť spoločný rámec opatrení, predovšetkým prostredníctvom plánovania zameraného na predchádzanie znehodnocovaniu poľnohospodárskej pôdy a na jej ochranu. Z uvedeného scenára vyplýva, že stav, v akom sa poľnohospodárska pôda v južnej Európe kvôli svojim morfológickým a pedológickým podmienkam nachádza, by mohol nastať aj v ďalších oblastiach severnej Európy zameraných na poľnohospodársku výrobu. Vychádzame pritom z úvah, že oblasti južnej Európy by mohla postihnúť postupná dezertifikácia, kým severná Európa by zase mohla zaznamenať značný úbytok zrážok s následnou potrebou upraviť hydrogeologické postupy, ktoré sa využívali už niekoľko storočí až doteraz.

Možné opatrenia

Využívanie poľnohospodárskej pôdy a spôsoby hospodárenia s ňou teda predstavujú základné faktory, ktoré by okrem iného mohli prispieť k riešeniu tzv. nových výziev (zmena klímy, obnoviteľné zdroje, nedostatok vody, biodiverzita atď.). Pri zohľadnení nových cieľov by sa preto mali zvážiť existujúce právne nástroje a možné opatrenia v oblasti poľnohospodárskej činnosti a zapojiť do usmernení a metód riadenia spoločnej poľnohospodárskej politiky.

V tejto súvislosti už Európsky parlament dokázal, že mu problém potravinovej bezpečnosti nie je ľahostajný. Spravodajca by k tejto problematike rád pridal aj pojem výrobnnej sebestačnosti s možnosťou mať k dispozícii určitý počet výrobných faktorov, čo by podnikateľom umožnilo prijímať v tejto oblasti slobodnejšie rozhodnutia.

Otázky, ktoré sa týkajú boja proti poškodzovaniu pôdy, musia nevyhnutne zahŕňať stratégiu na ochranu pôdy, v rámci ktorej sa bude klásť väčší dôraz na hydraulické systémy v poľnohospodárstve a na ich údržbu. Na základe takéhoto postupu je veľmi zaujímavé poznamenať najmä to, že používanie systémov na zachytávanie vody a odvádzanie vody na zavlažovanie si bude vyžadovať čoraz vyššie náklady. V dôsledku toho bude potrebné upraviť a/alebo prijať techniky zavlažovania s cieľom obmedziť objem privádzanej vody

optimalizáciou prívodu podzemnej vody. V tejto súvislosti je mimoriadne naliehavá potreba znížiť straty vody pozdĺž prívodných kanálov.

V rámci ochrany ekosystému pôdy a boja proti zhoršovaniu jej kvality by sa osobitná pozornosť mala venovať programom zalesňovania a zároveň by sa mala zohľadňovať skutočnosť, že výberom lesných krovín stredomorského typu pre opatrenia v južnej Európe bude možné efektívne prispieť nielen k boju proti erózii, ale aj proti požiarom. Na tento účel by bolo potrebné vytvoriť a spravovať prostredníctvom družstiev tzv. mikrozásobníky na zavlažovanie (jazierka na návršiach), ktorých dvojitou úlohou by bolo zužitkovanie dažďovej vody, čo by umožnilo využívať sladkú vodu na hasenie požiarov, a zároveň by fungovali ako nádrže na zber a recykláciu mestských odpadových vôd prostredníctvom techník rastlinných čističiek a povrchových zásobníkov vo vnútrozemských oblastiach, v ktorých používanie čističiek nie je vždy z ekonomického hľadiska vhodné.

Osobitný význam majú techniky obrábania pôdy bez závlahy, ako je minimálne povrchové obrábanie, ktoré sú schopné zastaviť vystupovanie podzemnej vody v priepustných horninách, striedanie plodín na účely meliorácie pôdy a/alebo na zamedzenie chorôb rastlín, voľba genotypov viac prispôbelených pestovateľskému prostrediu, ktoré nemajú uspokojiť len komerčný dopyt, sledovanie evapotranspirácie, prostredníctvom ktorej dochádza k niekedy značnému úbytku vody, a to úpravami terénu (optimalizácia štruktúry pôdy) a výsadbou rastlín.

Užitočným nástrojom hodnotenia situácie a jej vývoja môže byť integrovaný geografický systém. Na tieto účely bude užitočné vykonať štandardizáciu získaných údajov, ktoré treba interpretovať prostredníctvom použitia geobiochemických modelov a ich vzájomným porovnaním.

Považujeme za potrebné, aby sa v rámci návrhu Komisie na novú definíciu horských oblastí a iných oblastí s nepriaznivými prírodnými podmienkami zohľadňoval v rámci prioritných parametrov hodnotenia stav ochrany pôdy a stupeň rizika, ktoré im hrozí v súvislosti s dezertifikáciou. Podobne by sa v kontexte strednodobej revízie 7. rámcového programu mal významnými stimulmi podporiť výskum v oblasti boja proti zhoršovaniu kvality pôdy. Cieľom je dosiahnuť optimalizáciu výrobných technológií vzhľadom na pozmenené potreby a hľadať nové riešenia, ktorých prvoradým cieľom bude úspora vody a ktorými by sa následne mohol znížiť dopyt po energii na výrobu potravín.

Pokiaľ ide o odbornú prípravu a ďalšie vzdelávanie je zrejmé, že programy budú musieť byť zamerané nielen na zamestnancov, ale aj na verejnosť, pričom ich cieľom by malo byť hľadanie konkrétnych riešení a vedenie užívateľov k zodpovednosti za udržateľnejšie využívanie prírodných zdrojov a danej oblasti v najširšom slova zmysle, ku ktorým treba pristupovať zodpovedne tak v súčasnosti, ako aj v budúcnosti.

V súlade so zásadou obnovy poľnohospodárskej spoločnosti a potreby zabezpečiť väčšiu dynamiku podnikateľov v odvetví poľnohospodárstva by sa finančné prostriedky na projekty obnovy a trvalo udržateľného riadenia využívania poľnohospodárskej pôdy mali prednostne prideľovať tým podnikom, ktoré vedú mladí začínajúci poľnohospodári.

V čase celosvetovej potravinovej krízy, ktorá má dosah na milióny ľudí a ktorej priamym dôsledkom je strata možnosti plánovať a riadiť výrobu potravín, treba poukázať na to, že ochrana pôdy umožňuje udržiavať produktívny potenciál, ktorý má politicko-strategický význam, umožňuje zabezpečiť rovnováhu medzi dovozom a vývozom a je zárukou istého stupňa autonómie a rokovacej pozície v mnohostrannom prostredí.

Vzhľadom na to, že poľnohospodárska činnosť, najmä pokiaľ ide o lesy, lúky a pastviny je oblasťou, v ktorej možno prijímať opatrenia s dosahom na fungovanie celého ekosystému, je možné domnievať sa, že s takýmito činnosťami by sa mohlo spájať vydávanie zelených certifikátov, pokiaľ sa uzná, že činnosťami v celom odvetví poľnohospodárstva je možné uskutočňovať verejnoprospešnú činnosť. Aj v tomto prípade by existovala možnosť dosiahnuť trojitý účinok: podnecovať prijímanie trvalo udržateľných technológií na úrovni výroby a vytvoriť trh výmeny na základe zelených certifikátov bez finančného zaťaženia daňových poplatníkov Spoločenstva.

5.2.2009

STANOVISKO VÝBORU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, VEREJNÉ ZDRAVIE A BEZPEČNOSŤ POTRAVÍN

pre Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

k problematike poškodzovania poľnohospodárskej pôdy v EÚ a najmä v južnej Európe:
riešenie prostredníctvom nástrojov poľnohospodárskej politiky EÚ
(2008/2219(INI))

Spravodajkyňa výboru požiadaneho o stanovisko: Inés Ayala Sender

(*) Postup pridružených výborov – článok 47 rokovacieho poriadku

NÁVRHY

Výbor pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín vyzýva Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. keďže pôda je základom pre produkciu potravín určených na ľudskú spotrebu, krmiva, textilu a palív a keďže zohráva významnú úlohu pri zachytávaní CO₂; keďže pôda je teraz však viac ako kedykoľvek doposiaľ vystavená nezvratnému poškodzovaniu, ktoré spôsobuje veterná a laminárna erózia, znečisťovanie, salinizácia, zástavba, úbytok organických látok a pokles biologickej diverzity;
2. keďže poľnohospodárstvo je najlepším prostriedkom na zabránenie degradácie pôdy, žiada vypracovať primeranú stratégiu, ktorá by prispela k zachovaniu tejto činnosti;
3. naliehavo vyzýva Radu, aby schválila spoločnú pozíciu k rámcovej smernici o ochrane pôdy s cieľom zaviesť nástroj Spoločenstva umožňujúci čeliť týmto hrozbám;
4. keďže zavlažovanie slúži takisto na udržanie vlhkosti v pôde, ako aj na zvýšenie množstva vody, žiada, aby sa tieto činitele zohľadnili pri vytváraní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
5. pokladá za dôležité, aby sa zlepšila informovanosť poľnohospodárov, predovšetkým mladých poľnohospodárov, a to najmä o vplyvoch zmeny klímy a úlohe, ktorú zohráva poľnohospodárska produkcia v oblasti klímy;

6. obhajuje väčšiu podporu Európskej únie, pokiaľ ide o zlepšenie hospodárenia s vodou na poľnohospodárskej pôde a v chovateľských podnikoch tak, že sa podporí účinné využívanie vody zavlažovacími zariadeniami a systémami, ako aj rozvoj pestovania plodín odolných voči suchu;
7. súčasné problémy vrátane nedostatku potravín a vody, nárastu teplôt a evapotranspirácie a zhoršovania kvality pôdy si vyžadujú nové, súhrnné a vedecké poľnohospodárske politiky prispôbené stredomorským klimatickým podmienkam; pomocou vnútroštátnych inštitúcií a inštitúcií EÚ musia tieto politiky odrážať výskum a vývoj miestnych plodín prispôbených novým environmentálnym potrebám aj v oblasti úspory vody, pričom sa musí poľnohospodárom zabezpečiť dostatok príjmov na udržanie európskej životnej úrovne;
8. domnieva sa, že integrované riadenie vodných zdrojov v poľnohospodárstve musí zahŕňať stratégie modernizácie a zlepšovania používania vody a vodného hospodárstva, racionalizácie a obmedzovania spotreby vody;
9. odporúča vypracovať systém rýchleho varovania a stáleho monitorovania stavu pôdy s cieľom včas zasiahnuť proti erózii a ochudobneniu o organickú hmotu, ktoré spôsobujú skleníkové plyny, ako aj proti strate ornej pôdy a biodiverzity;
10. považuje za potrebné posilniť výskum, rozvoj a inováciu, pričom je potrebné venovať osobitnú pozornosť oblastiam, ktoré sú najviac postihnuté nedostatkom vody a suchom, a zohľadniť biotechnologický pokrok;
11. vyzýva k podpore zachovania a pestovania drevinových medzí, najmä v oblastiach, kde sa za uplynulé roky vytratil;
12. pripomína význam pôdy vyňatej z produkcie pre obnovu poľnohospodárskej pôdy a pre zachytávanie vody; vyzýva Komisiu a príslušné členské štáty, aby podporili poľnohospodárske systémy prispôbené pôdam ekosystémov v oblasti Stredozemného mora, ako aj opatrenia na účinné využívanie vody;
13. žiada Radu a Komisiu, aby preskúmali stratégie na obnovu poškodenej pôdy prostredníctvom podporných mechanizmov, ktoré obmedzujú poškodzovanie pôdy;
14. netrpezlivo očakáva zriadenie Európskeho strediska pre monitorovanie sucha a systému včasného varovania a zdôrazňuje potrebu zlepšenia účinnosti informácií, ktoré poskytujú členské štáty, ako aj vzájomnej koordinácie členských štátov;
15. poukazuje na Dohovor Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští v krajinách mimoriadne postihnutých suchom a/alebo rozširovaním púští, najmä v Afrike, prijatý v roku 1994, ktorého cieľom je bojovať proti poškodeniu ornej pôdy a suchu, a poukazuje na to, že Parlament podporuje tento dohovor;
16. uznáva úlohu smernice o vode (smernica 2000/60/ES), ktorá slúži ako regulačný rámec a základný nástroj na ochranu pôdy podporujúci medziregionálnu spoluprácu, trvalo udržateľné využívanie vody a ochranu dostupných vodných zdrojov a prispieva k zmierneniu dôsledkov spôsobených povodňami a suchom;

17. žiada, aby sa v rámci celosvetového trhu s emisiami CO₂ podporovalo zachovanie lesov a ich obnova, ako aj zalesňovanie so zmiešanými druhmi, a to prednostne v tých členských štátoch, ktoré prišli o svoje prirodzené lesy, a zároveň zdôrazňuje potrebu zaviesť v rámci Európskej únie integrované a trvalo udržateľné lesné hospodárstvo;
18. považuje za dôležité posilniť parametre týkajúce sa krížového plnenia a uplatňovať ich v celej Európskej únii, najmä pokiaľ ide o biodiverzitu a organickú hmotu v pôde, a rozšíriť ich na ochranu vody;
19. poukazuje na funkciu, ktorú zohrávajú európski poľnohospodári v boji proti erózii pôdy a rozširovaniu púští, a žiada o uznanie kľúčovej úlohy európskych výrobcov pri zachovávaní rastlinnej pokrývky v regiónoch zasiahnutých pretrvávajúcim suchom alebo ohrozených naviatym pieskom; zdôrazňuje výhody, ktoré predstavujú predovšetkým trvalé plodiny, ovocné sady a vinice, pastviny, lúky a lesné porasty, pokiaľ ide o zachytávanie vody;
20. zdôrazňuje úlohu lesov vo vodnom cykle a význam rovnováhy zmiešaných lesov, pastvín a polí pre trvalo udržateľné vodné hospodárstvo; zdôrazňuje predovšetkým úlohu pôd s vysokým obsahom organických látok a s prispôbeným striedaním plodín; upozorňuje na skutočnosť, že zvýšená spotreba pôdy ohrozuje poľnohospodárstvo, bezpečnosť potravín a trvalo udržateľné vodné hospodárstvo.

VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA VO VÝBORE

Dátum prijatia	22.1.2009
Výsledok záverečného hlasovania	+ : 42 - : 4 0 : 1
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Adamos Adamou, Georgs Andrejevs, Liam Aylward, Maria Berger, John Bowis, Frieda Brepoels, Martin Callanan, Dorette Corbey, Magor Imre Csibi, Chris Davies, Avril Doyle, Mojca Drčar Murko, Edite Estrela, Jill Evans, Anne Ferreira, Karl-Heinz Florenz, Elisabetta Gardini, Cristina Gutiérrez-Cortines, Satu Hassi, Jens Holm, Marie Anne Isler Béguin, Caroline Jackson, Dan Jørgensen, Christa Klab, Urszula Krupa, Marie-Noëlle Lienemann, Peter Liese, Jules Maaten, Linda McAvan, Riitta Myller, Miroslav Ouzký, Vladko Todorov Panayotov, Dimitrios Papadimoulis, Vittorio Prodi, Frédérique Ries, Guido Sacconi, Daciana Octavia Sârbu, Amalia Sartori, Richard Seeber, Bogusław Sonik, María Sornosa Martínez, Thomas Ulmer, Anja Weisgerber, Glenis Willmott
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Inés Ayala Sender, Iles Braghetto, Philip Bushill-Matthews

VÝSLEDOK ZÁVEREČNÉHO HLASOVANIA VO VÝBORE

Dátum prijatia	17.2.2009
Výsledok záverečného hlasovania	+: 23 -: 6 0: 3
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Niels Busk, Luis Manuel Capoulas Santos, Giovanna Corda, Albert Deß, Constantin Dumitriu, Michl Ebner, Carmen Fraga Estévez, Lutz Goepel, Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf, Esther Herranz García, Lily Jacobs, Elisabeth Jeggle, Heinz Kindermann, Vincenzo Lavarra, Stéphane Le Foll, Véronique Mathieu, Mairead McGuinness, Rosa Miguélez Ramos, María Isabel Salinas García, Sebastiano Sanzarello, Agnes Schierhuber, Willem Schuth, Czesław Adam Siekierski, Alyn Smith, Petya Stavreva, Donato Tommaso Veraldi
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Béla Glattfelder, Wiesław Stefan Kuc, Astrid Lulling, Maria Petre, Markus Pieper, Struan Stevenson, Vladimír Železný
Náhradníci (čl. 178 ods. 2) prítomní na záverečnom hlasovaní	Hélène Goudin, Ewa Tomaszewska, Peter Šťastný